Lösnummer 15 öre.

9 ÅRG.
N:r 11

TIDEVARVET

14 MARS
1931

TIDEVARVET

den 14 mars 1931 innehåller:

Vargatider.
Ledande artikel.

Ett skriande nödrop från hönsodlare.
Av **Ida Bäckmann.**

Kvindernes Natarbejde og Open Door.
Av **Anna Westergaard,**
Byrråchef i danska järnvägsstyrelsen.

I nästa nr. kommer inlägg i denna fråga av redaktör **Sven Backlund, Genève** och fabriksinspektör fru **Julie Arenholt,** Köpenhamn.

En kort frist.

Föregångsarbete i Norge.

Levande konst.
Av **Lilly Arrhenius.**

Den förlorade dottern.
Novell av **Margit Palmær.**

Vad har hänt?

Veckovakten har ägnat sin uppmärksamhet åt riksdagen, och funnit många viktiga händelser i de medelstora frågor som avgjorts sista veckan. T. ex. hr Fabian Månssons motion om förbud mot fattigdom, uppnått genom en småningom skeende förbättring av ungdomens fostran! Hr Månsson, som begärt utredning om möjligheterna att tidigt bereda ungdomen tillfälle till kroppsarbete och uppfostran till sparsamhet, har i motionen påpekat kreditens, rusdryckshanteringens, nöjesindustrijens och den flacka individualismens vådor och drömt sig en återgång till gammaldags nordisk och germansk kollektivism, disciplin och samhällssolidaritet.

Kamrarna följde — som man kan förstå — utskottet, som avstyrkt motionen. Inte för att icke de belysta företeelserna vore av ganska oroande art, men därför att hr Månssons förslag voro för konturlösa, för att kunna bli föremål för utredning.

Avslag var likaledes ödet som mötte socialdemokraternas motion om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. Frågan är dock icke bragt ur världen. De sakkunniga, som 6 febr. i år tillkallades för att verkställa utredning om åtgärder till förbättring av lantarbetarnas bostäder, skola även ta upp frågan om under vilka former lantarbetarbostäder upplåtas av arbetsgivarna. Åtskilliga exempel på olägenheterna med det nuvarande systemet framlades under debatten, men frågan väckte inte något större intresse.

Ännu en jord- och arbetsfråga avgjordes i lördags, nämligen högermotionen om upphävande av lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord.

Utskottet hade bl. a. motiverat sitt tillstyrkande av motionen sålunda, att det inte finns något intresse bland allmänheten att förvärva jord under åborättens villkor. Reservanter funnos dock. Hr Åkerman m. fl. De gjorde gällande att lagen hittills varit för litet känd, förfarandet för omständligt och de dåliga konjunkturerna bidragit att hålla efterfrågan nere på jord under åborätt.

Deras linje segrade i kamrarna. Man får hoppas att de påtalade bristerna också bli avhjälpta.

Veckovakten

De sjutusen vilseförda.

Svenska Morgonbladet har i en ledande artikel av den 7 mars gått i elden för regeringens förslag till vanartslag, årgång 31, uppenbarligen irriterad av den opinionsyttring som väckts i samband med de av landets stora kvinnoorganisationer ingivna önskemålen beträffande lösdrivarlagens revidering. 7,000 protestanter på vilsna vägar, heter det.

Tidningen anklagar petitionens undertecknare för att ha lagt krokben för den önskvärda lagen utan att ha klart för sig vad saken innebär. Den har funnit att ojämförligt största delen av undertecknarna äro socialdemokratiska kvinnor och har därvid tydligen förbisett det stora antal tungt vägande namn från andra håll, som återfinnas bland skrivelsens undertecknare. Till vilseförda kvinnor får man sålunda räkna sådana personer som professorerna Jundell och Barany, överläkarna Tillgren och Holmin, lasarettsläkare Holst m. fl. Anmärkningsvärt är att samtliga läkare anställda vid S:t Göran och sjukhuset Eira samt alla vid Stockholms könspolikliniker tjänstgörande läkare på två när även skrivit under.

Tidevarvet har tillåtit sig tillfråga några av petitionens undertecknare och en del andra personer med erfarenhet från ungdoms- och barnavårdsarbete för att genom deras svar få saken belyst.

Vi ha börjat med överläkaren vid S:t Göran d:r *Karl Marcus*, som var med om att utarbeta Lex veneris och dessutom var förordnad som sakkunnig för att utreda frågan om hur den upplysningsverksamhet skulle ordnas som stadgas i dess § 27.

På tio år har ingenting gjorts.

D:r Marcus säger:

— Min uppfattning om betydelsen av den förebyggande verksamheten genom upplysning står att läsa i betänkandet av 1921 angående åtgärder för spridande av kunskap om de smittosamma könssjukdomarnas natur och smittofarlighet. Det är i dag på dagen tio år sedan betänkandet lämnades fram, men på dessa tio år har det inte gjorts ett dugg för att realisera förslaget. Vi har arbetat i åratal för att få vederbörande myndigheter att göra något i denna sak. Det har inte lyckats, därför att frågan om sexuell undervisning kopplats ihop med preventivlagen. Det är alldeles onödigt. De höra inte ihop. Upplysningsverksamheten kunde mycket väl ordnas oberoende av preventivlagen och det är ytterst beklagligt att inte detta har skett.

Det skulle alltså vara skäl, anser d:r Marcus, att först genomföra de bestämmelser vi har på området, innan man försöker något nytt.

En tjänstemannakår har aldrig räddat någon.

— Vi *ha* redan lagar och befogenheter, säger också *Syster Dagmar* på Unga Kvinnors Värn, kan det vara nödvändigt eller nyttigt med flera nämnder? Vi ha barnavårdsnämnden med dess vidgade verksamhetsområde. Låt det stanna därmed. Nämnder ha små möjligheter att inverka individuellt. Min långa erfarenhet inom hjälpverksamheten har lärt, att endast personlig påverkan och personligt intresse kan verka fruktbärande. Vårt arbete skulle ytterligare försvåras om vi finge med ännu en myndighet att göra. Men jag har ett önskemål: att någon toge hand om pojkarna också. Det skulle behövas liknande möjligheter för dem som Unga Kvinnors Värn. För dem är lösaktiga förbindelser något så naturligt, att de inte ha en tanke på det orätta i att förstöra den ena flickan efter den andra. Det kom upp tre unga pojkar till mig.

— När jag först kom till Stockholm, berättade den ene, var jag 17 år. Jag var alldeles ensam och ledsen och olycklig och när jag första gången hade tröstat mig med flickor på det sättet, tyckte jag nog att det var sorgligt och låg och grät om natten. Men nu har jag inte grått på många år.

— Ja, men ni gråter nu, när ni tänker på alla stackars flickebarn som har blivit fördärvade genom er.

— Det där har *aldrig* någon sagt till mig förr.

Det är frivilligt arbete i samarbete med barnavårdsnämnden som behövs, slutar syster Dagmar, större mångfald i möjligheterna för det enskilda räddningsarbetet, flera arbetstillfällen, mera att välja på. Men en tjänstemannakår har aldrig räddat någon.

Vad säga barnavårdsnämndernas representanter?

Vi vända oss till fru *Gertrud Tör-*

(Forts. å sid. 6).

Danmarks avrustning.

Av *MARIE HJELMER, M. L.*

Mange, blandt hvilke undertegnede dog aldrig har hørt, havde ventet at de maanedlange, ja, aarelange Forhandlinger om Danmarks Afrustningsforslag, skulde have ført til et saadant Resultat i Folketinget, at det ogsaa kunde have vundet Flertal i Landstinget.

I lange Tider har Udvalgsarbejdet været suspenderet, og i dets Sted har der fundet, hvad man har kaldt »Samtaler», Sted mellem de 3 Partier: Socialdemokraterne, det radikale Venstre og det moderate Venstre.

Folketingets fjerde store Parti, det konservative Folkeparti, har forgæves bedt om at være med. Det blev nægtet dem med den Begrundelse, at man ikke troede paa nogen ærlig Vilje til Nedrustning fra den Side.

De Samtaler, der ved disse halvt private Møder er blevet ført, er blevet holdt strengt hemmelige og har ikke ført til noget som helst Resultat.

Sagen har i Dag været til tredje Behandling i Folketinget men blev dog ikke afsluttet, hvilket først vil ske paa Tirsdag. Resultatet af Afstemningen er imidlertid allerede paa Forhaand givet.

Interessen knyter sig naturligvis saa godt som udelukkende til Udtalelserne fra Partiet Venstre. De lod intet tilbage at ønske i Retning og Tydelighed. Det er uden for enhver Tvivl at Venstres overmaade skarpe Tone er dikteret af Partiets Fører, den tidligere Statsminister Madsen Mygdal, som for nogen Tid siden kom hjem fra en lang Udenlandsrejse.

Venstres Ordfører udtalte i dag i Folketinget, at Afrustningsforslaget er utilstrækkeligt til Landets Beskyttelse, og frembyder en Fare for Danmark.

»Vi, sagde han, sætter vore Stemmer imod et Forslag, der nedsætter os i Udlandets Øjne og isolerer os i det Nordiske Samarbejde. Forhandlingernes Tid maa nu være forbi. Vi nærmer os det Tidspunkt, da vor Tale maa være ja, ja eller nej, nej, og hvad der er derover er af det onde.»

Vi ved nu altsaa, at Venstres Svar vil blive nej, nej. —

I en stor og vægtig Tale gav Udenrigsminister Munch Oppositionspartierne Regeringens Svar.

Han sagde, at han ikke havde set *et* eneste Tegn i Udlandet paa, at Danmarks Anseelse havde været mindre under Regeringer, der er Tilhængere af Afrustningsforslaget end under andre Regeringer. Han pegede paa, at Sveriges Militærvæsen gennem lange Perioder har været forholdsvis meget stærkere end Danmarks. Den nye svenske Militærordning vil imidlertid nedsætte Sveriges Udgifter med 60 %, akkurat lige saa meget, som vort Forslag vil nedsætte vore Udgifter. Og den nye norske Ordning tilsigter at bringe Norge »paa lige Linje med Danmark» efter Afrustningsforslaget. Det er ikke vor Opgave at være Portvakt i Østersøen, men derimod at øve et upartisk Vagthold i vore Farvande og ved vore Kyster. Dertil er vort Forslag vel egnet.

Saadan som de politiske Forhold for Tiden er med det konservative Flertal i Landstinget, er der altsaa ikke andet at gøre end at vente til Demokratiet har sejret i Landstinget — og det vil næppe vare længe — eller til Landstinget helt er afskaffet.

København den 6 marts 1931.

Kring ett nytt kafé.

I förra veckan öppnades en filial på Kungsholmen — Hantverkaregatan 7 — av Vetekattens bageri och kafferum, som sedan ett par år drivit sin rörelse på Klara Norra Kyrkogata i Stockholm.

Vetekatten har alltid varit väl besökt. Om eftermiddagarna är det riktig trängsel omkring det runda kaffebordet och alla platser — sköna, mjuka soffor och vackra stolar, som plockats ihop från vindar och hönshus och gamla hem — äro upptagna. Det är folk från posten och tidningarna och alla affärer och kontor i Klaras täta kvarter, och det är skolmänniskor och fruar som söka sig en stunds förnöjelse.

Den nya filialen togs emot med glädje.

Detta är ett riktigt avslöjande av den goda allmänheten — men ett nätt och bra avslöjande. Det är inte bara för det utmärkta kaffets skull, som Vetekatten fått sin vänkrets. Det är för att människor tycka så mycket om att någon gör sig besvär för dem och urskiljer dem ur massan och lätsas om deras längtan efter hemtrevnad och stil.

Det står julrosor i skålarna till Allhelgonadag och advent och påskliljor och brokiga fastslagsris lysa upp i fastan. Varje dag har sin lilla överraskning med utvalda blommor och ljus. Ensamma ungkarlar känna sig då intagna i hemlika traditioners gemenskap och trötta kontorsflickosögon vila ut i blommornas, tavlornas, gardinernas sköna färger. Ur känslan att vara en hedrad och sig väl tillrättafinnande gäst växer den höviska och vänskapsfulla ton, som är naturlig så fort man känner, att det är fråga om betydelsefulla individer och inte bara föraktligt likgiltig allmänhet. Det är det personliga intressets seger.

Men bakom Vetekattens lyckliga nymålade rum tränga sig andra bilder fram:

Alla fula arbetsplatser, kalgrå och dystra kontor och fabriker, svartaktiga dränggstugor utan stolar och gardiner, alla mörka fartygskansar och skönhetstomma platser, där flickan i strutsfjäderssläp, som man klippt ur en filmjournal, är enda prydnad.

Och framförallt den mängd av avskräckande ställen, som särskilt äro avsedda att ge fostran för livet, arbetsinrättningar, kaserner och uppfostringsanstalter. Där kan det hända — som på Hall — att man får middagen serverad genom att en tre, fyra oskalade potatisar läggas ut vid varje plats, direkt på det mörkvaxduksklädda bordet. Och att sångarna stå så tätt i sovsalarna att det är som en mardröm av opersonlig fångenskap. Stackars skönhetslängtande ögon! Stackars grova och klumpiga människobarn! Där blir inte lätt att ge form åt ett ideal.

Fränsningsarmén — som kanske av alla institutioner har den grundligaste psykologiska träningen, när det gäller att plocka fram stilkänslan ur förgrumlade själar — har för länge sedan upptäckt konsten att skaffa sig bundsförvanter i döda ting.

— Alla våra hem äro vackra, säga de, det är lika nödvändigt som att de äro snygga och rena.

— — —

Den ger något att tänka på, denna den fattiga, arbetande och försakande Arméns förtröstan på skönhetens lyx. Man ser så tydligt för sig hur förfärligt det har misshushållats med möjligheterna till själarnas upprättelse — för varje gång man stängt in en människa att ensam kämpa sig igenom fulheten.

Casan.

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE
ARNE JOMGÅRD
Folkungagatan 136—138, Stockholm
Mottagning efter överenskommelse.
Tel. Söder 173 02.

TANDLÄKARE
RIKARD HELMER
Kungsgatan 38III, (Centrum)
(hörnet av Sveavägen)
Mottagn. eft. överensk. pr tel. (1)17080

Badinrättningen
Tel: Sö. 330 56
" " 48 67
Etablerad 1875.
Södermalms Tvätt- & Badinrättning
Badstugatan 4
Tvättinrättningen
Tel.: Sö. 336 30
" " 157 35

Frälsningsarméns
Alkoholisthem
Kurön
(Åtnjuter statsbidrag)
Två timmars ångbåtsresa från Sthlm
Prospekt och övriga handlingar sändas från Socialsekreteraren, Östermalmsg. 24, Stockholm.

Eldbegängelsen

vinner med varje dag erkännande i allt vidare kretsar som den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Närmare upplysningar om eldbegängelsen lämnas avgiftsfritt å

Svenska Eldbegängelseföreningens
Stockholmsavdelnings Byrå,
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss)

vid personligt besök eller pr telefon Norr 22 80, vardagar kl. 10—16, lördagar och helgdagsaftnar kl. 10—14.

Föreningen utger egen tidskrift: »*Ignis*», oumbärlig för alla eldbegängelsevänner. Sändes franko kr. 1.50 pr helår.

Anlita vid dödsfall
A.-B. BEGRAVNINGS- & STERBHUSBYRÅN
v. dir. Erik Hagström, Appelviken.
Allt för begravningar o. boutredningar.
Sv. Eldbegängelseföreningens ombud.
Ring vid dödsfall blott upp S. 27 22
(efter affärstid Appelviken 614)
Bil till förfogande. Kontor o. utställn.
BORGAREGATAN 6.

Den 14 mars 1931.

Vargatider.

Det parti, som skall svara för god ton och välbetänkt uppförande, har väckt skandal. Högern har spruckit. Detta är i och för sig ingen skandal, endast svaghet. Men tillvägagångssättet blev skandal. Klyvningen har skett under allt annat än höviska former. En del av högern, som är mera höger än högern själv, har riktat åtskilliga anklagelser mot Allmänna Valmansförbundet, bl. a. för att vara för konservativt, detta i samband med en politisk programförklaring och ett upprop till stadsfullmäktigevalen. Den gamla högern tappade koncepten och en häftig strid uppstod i pressen — inför alla andra partier. Hur oklokt!

Det hela är dessutom från bägge håll inte bara ohövligt utan oskickligt gjort. Och det nya högerpartiet, som från högerns sida sett aldrig bort och ej heller behövt få karaktär av ett parti, vinner inga anhängare genom ett sympatiskt framträdande, trots alla locktoner. Det är ett ganska besynnerligt upprop. Utgångspunkten är, att den konservativa stämning, som framkallade resultatet av 1928 års val, nu är borta. (Mycket glädjande om så vore, men det kan ej förmärkas.) Detta är anledningen till, att några bland högern, som tro sig bättre veta, än den nuvarande ledningen, önska sätta sig vid styret. Och vad vilja de? — Ingen kan undgå att förstå, att kärnan i det hela är återupprättandet av ett svenskt Östersjövälde — Sverige som stormakt! Och detta naturligtvis riktat mot Ryssland — fast det inte står. Därmed är partiet, eller vad det skall kallas, dömt. Det är ju *fullständigt hopplöst* att tänka sig någon möjlighet till fred i världen, när t. o. m. i ett så litet land som Sverige där finnas mäninskor, som sysselsätta sig med krigsfantasier och storhetsvansinne. Men det är kanske följden av att ha militär, en kår, som inte skall utöva sitt yrke.

När man läst om försvaret och Östersjön, är det ganska likgiltigt att fortsätta. Men naturligtvis skall *jordbrukets nödläge* avhjälpas. Andra vägar än tullar ska undersökas, och handelspolitiken bör inriktas på en successiv nedskrivning av det världsprotektionistiska systemet. Detta kallar man frihandel — ungefär i samma grad som nedrustning är avrustning. — Därtill kommer en punkt, som låter ana diktaturen. »Riksdagen bör vara en folkrepresentation, icke ett partiämbetsverk. Detta innebär, att den verkliga ledningen, och således även ledningen av riksdagsarbetet, bör utövas av regeringen.» Med andra ord, demokratins avskaffande. Sedan kan man tala om bred folklig och borgerlig grundval.

Enligt vår mening har där i pressen *alltför litet* framhållits, hur *antidemokratiskt* och *militaristiskt* detta upprop i grund och botten är. För övrigt är det anmärkningsvärt vilka fula ord och tillmälen en grupp av det vällovliga samhället kan tillåta sig offentligt. Tänk, vad man skulle förfasat sig, om det stått i F. D. eller T—v—t! Då hade allmänna åklagaren bort ingripa med åtal.

Beträffande undertecknarna, bestå de som vanligt av en del både kända och okända namn. När man hunnit till H. står där »Ebba Helldorff, Fru», såsom representant för den numera även av högern som oundviklig erkända: »minst en kvinna». För övrigt finns där både en generallöjtnant, en generalmajor, en major och en löjtnant. Samt diverse civila tjänstemän. Det *folkliga* inslaget saknas inte heller och återfinnes i egenskap av en polisöverkonstapel.

Vilket inflytande har det skedda på svensk politik? För stadsfullmäktige och elektorsvalen är det ju möjligt, att det kan uppegga högerintresset att (i tre kretsar) ha två partier att välja på och att försöka föra det egna till seger. Det är också tänkbart, att en del av liberalerna gå till den »fria högern», och dess tvivelaktiga frihandel. Men sedan! De frisinnade med sin halvprotektionism påstås ju ska sluta förbund med bondeförbundet. Men man har svårt att tänka sig hur respektive ledare ska ordna saken.

Tydligt är i alla fall att partisystemet är på glid. Sprängningen inom högern är att betrakta, dels som ett utslag av den rådande reaktionen, dels som en begynnelse till klarläggandet av partiernas upplösningstillstånd. Det finns nog sprickor inom alla partier. Det politiska livets försumpning kommer antingen att utmynna i ett nytt världskrig eller måste det reformeras. Men företrädarna av en vänsteråskådning måste göra klart för sig att nya former av reaktion alltid innebär en fara. Reaktionen har andra och farligare vägar än partisystem. Till synes har högern splittrats, men må detta bli vänstern en maning till samling. Det stunlar vargatider!

Lucks Reklamkaffe!

Kapok, Fjäder & Dun.

Silkekapok (glansull	Kr.	3:—
Fjäder n:r 2	»	2:50
Fjäder n:r 2 A, extra pr.	»	3:—
Halvdun n:r 3	»	3:50
Halvdun n:r 4, extra pr.	»	4:50
Heldun n:r 5	»	5:50
Heldun n:r 6, extra pr.	»	6:—
Lyxdun n:r 8, fin-fin	»	12:50

All fjäder av sjöfågel, ny, frisk, rensad, helspritad, desinficierad och luktfri. Fraktfritt då minst 4 kg. tages. Prover på begäran gratis.

Skandinaviska Fjäder- & Kapokimporten, Sjöbo.

Ett skriande nödrop

från hönsodlare med anledning av jordbruksutredningens förslag till fjäderfäskötselns främjande.

Med bekymmer ha vi läst jordbruksutredningens förslag att redan detta och nästa år inrätta en utbildningsanstalt i fjäderfäskötsel för skötare och instruktörer, vilka skolor tillsammans skulle kosta staten c:a 12,000 kr. samt till avlöning åt tio av de från anstalten utgångna instruktörerna 20,000 kronor.

Frågan är för tidigt väckt. Vi ha ännu inte på långt när hunnit smälta all den lärdom vi fått från de instruktörer vi redan ha samt den litteratur som bjudits oss i S. A. F. F:s tidskrift.

Vad vi för det första, för det andra, för det tredje och framför allt annat saknat och som är hönsodlarens A och O är en tidsenligt ordnad ägghandel. Vi behöva verkligt praktiska åtgärder för den tid som är och inte upplysning, råd och anvisningar i det blå. De förhållanden under vilka vi nödgas arbeta äro sådana, att vi måste sälja våra kvalitetsägg för samma pris som betalas för sekunda, d. v. s. gamla ägg och ägg från höns som inte erhållit det för välsmakande ägg avpassade fodret. De äggföreningar som finns inköpa äggen till noteringspriset, vilket nu senast torde ha varit 116 per kg. Samtidigt betalar Mjölkcentralen och med den jämställda firmor 135 och ägg-grossister för färska prima ägg 155. Allt fritt hos köparen. Äggföreningarna bli alltså blott mellanhänder och den lilla återbäring de lämna har, mig veterligen, ingen haft särdeles stor ekonomisk lättnad av. För oss som sitta på landet äro de alldeles betydelselösa. Vi har ingen som kan ordna med våra prima ägg i de stora städerna utan måste sälja till underpris till mellanhänder. På liknande sätt förhåller det sig med våra slaktprodukter. Gäss såldes i nov. i fjol till en fisk- och fågelhandlare i Örebro för ända ned till 1 kr. per kg.

Vore ägghandeln tillrättalagd skulle inga prima ägg behöva slumpas bort till underpris. Äggproducenterna visste vart de skulle skicka sina kvalitetsvaror och de lågt betalande uppköparna finge nöja sig med sekunda ägg för sekunda pris.

De mindre hönsodlarna som inte ha möjlighet att skaffa sig goda kunder befinna sig nu i ett verkligt nödläge och den ena efter den andra, hur intresserad den än är, måste nedlägga rörelsen.

Vad tjänar det under sådana förhållanden till att staten kostar ut pengar till propaganda för ökad hönsskötsel. Vi ropa efter de länge väntade och bittert saknade praktiska åtgärderna för att få näringen på rätt bog för dess utövare. Fjäderfäskolor finnas ju redan och en ny har startat som utlovar sina elever sådana förtjänster av den kunskap den kan bibringa dem, att de blott behöva bestämma den inkomst per år de önska och efter denna skaffa sig det nödiga antalet höns. Etthundra höns ett tusen kronor, femhundra femtusen kronor o. s. v.

Som lärare i denna tilltalande guldmakarskola anges i annons och prospekt sekreteraren i en av S. A. F. F:s länsföreningar.

Saklig undervisning och kompetenta råd lämnar dessutom en stor hönsodlarfirma som med sig associerat en verklig kapacitet, föreståndaren för en av de största hönsgårdarna i Stockholms närhet. Jag förmodar att andra foderfirmor följa detta exempel.

Sekreteraren i S. A. F. F. är, skulle jag tro, vaken för en del av de praktiska behov som här anförts och torde även vara mannen att kunna genomdriva dem. Han är inte för ung och inte för gammal och har inte stirrat sig blind.

Alltså varför i våra tryckta tider utpressa av staten, d. v. s. skattebetalare dessa 32,000 kr. som för det avsedda ändamålet ännu äro obehövliga. Giv oss först och främst en ordnad ägghandel och vaka över att livsbetingelser skapas för det som redan finns. Vänta med att uppmuntra till nya företag tills det hunnit bli ordnat så att de ha större utsikter till ekonomisk bärkraft.

Jordbruksföreningens förslag om 15 tusen kronor till äggpackerier etc. är mycket glädjande, om dess välsignelsebringande verkningar kan sträcka sig längre än till ett fåtal odlare. För det anslag på 20 tusen kronor årligen som hitintills kommit Fjäderfäaveln till godo från staten har för odlarna i stort sett varit så gott som bortkastat.

Själv anser jag mig nödsakad att tillsvidare nedlägga mitt hönseri, men avvaktar de väntade åtgärderna från statens sida som skall göra det möjligt för mig att med hopp om fördelaktigare resultat återuppta det.

Himmer, Kilsmo den 7 mars 1931.

Ida Bäckmann.

Den enda möjliga form att driva jordbruk.

Attack mot åborätten.

Riksdagen avslog förliden lördag högerns av första lagutskottet tillstyrkta motion att skaffa åborätten ur världen. Det är ganska märkligt att man just från högerhåll velat utplåna det enda steg som under senare år blivit taget för att *verkligen* lösa jordfrågan och hjälpa det nu i sanning betryckta jordbruket.

Åborätten tillkom 1926. Som ett bland skälen för att redan nu slopa lagen ha motionärerna anfört, att den såsom omöjlig icke kommit till användning. Men vad har gjorts för att sprida kunskap om åborätten? Alla jordbrukare och småbrukare studera tyvärr inte riksdagstryck och genom en kungörelse — om man till äventyrs värsnar den — får man inte vidare kännedom om vad åborätt innebär. Dess största och mest genomgripande betydelse ligger likväl i ingenting mindre än att vara en väg till lösning av jordfrågan av i dag.

Sydsvenska Dagbladet kallar åborätten för ett fjasko. Det är snarare den heliga äganderätten, som gjort fjasko. Runt om i landet sitta jordbrukarna med sin »självständighetskänsla», sin äganderätt och sin jord intecknad till 50, 60, 70 procent, kanske mera, lån som de aldrig kunna betala. Och dessutom ger staten i sin välgörenhet lån till s. k. egnahemsrörelsen för att skuldsätta oskyldiga småbrukare upp över öronen, allt med bibehållande av äganderätten. Men åborätten, den avfärdas med att vara socialistisk. Det är likgiltigt, den är *riktig* och för närvarande den enda möjliga form under vilken det går att driva jordbruk utan större kapital.

Det är att hoppas, att den attack som riktats mot åborätten skall komma dess anhängare att slå ett kraftigt slag för dess genomförande. Högermotionen var kanske inte så välbetänkt.

1932 års val skall tala.

Det var en gång — och det var inte så länge sedan — de frisinnade vilka som en självklar sak fällde utförselbevisen. Var man frisinnad var man också frihandlare. Nu betyder frisinnet i stället, att man kan tycka vad som helst, och ibland det ena, ibland det andra.

Beträffande utförselbevisen har det gått steg för steg. Först hjälpte de frisinnade igenom dem som parti, sedan framlade de som regering kungl. proposition därom för viss tid. Och nu i år, när man hunnit utröna att utförselbevisen gagna de danska jordbrukarna och de svenska mellanhänderna, kommer den frisinnade regeringen med en proposition om förlängning av denna institution. T. o. m. Sv. Morgonbladet tar avstånd härifrån. Då man inte vågar sig på åtgärder, som från grunden kan hjälpa, ej endast jordbrukarna, utan jordbruket, kunde man åtminstone låta bli att skada. Men regeringen vet påtagligen inte, att folket ute i bygderna inte längre tror på utförselbevis. Regeringen kommer att få veta det vid 1932 års val.

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA
BANK
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.
Solidarisk Bank. Grundad 1865.

En kort frist.

Frankrike och Italien ha gjort en överenskommelse på fem år rörande de respektive flottornas inbördes styrkeförhållande.

Tyskland och Polen ha slutit ett handelsfördrag med fastställda utbyten av jordbruks- och industriprodukter.

England har plötsligt beslutat sig för att betala Gandhis höga pris för hans och nationalistgruppens deltagande i underhandlingarna om Runda-Bordskonferensens författningsförslag och har därmed erkänt den vapenlösa kampens länge förnekade betydelse.

Allt detta är tecken på en tillfällig vindstilla i den pågående stora maktkampen i världen.

Som Tidevarvet ofta påpekat: när folkens ledare i sin nationella maktpolitik löpt linan nästan ut, så att den yttersta konsekvensen: kriget, synes närma sig, då backa de alltid ett tag. Ty väl vilja de hota med kniven i bakfickan och tilltvinga sig fördelar eller värja sina vinster, men de äro rädda för kriget och våga ej ta ansvaret för att det släppes löst.

Må icke den stora allmänheten, som nyss var uppskrämd och med sin oro påverkade politikerna, låta lura sig att fridfullt falla tillbaka i sin apati igen, i tro att de senaste politiska händelserna äro ett tecken på att fredsarbetet långsamt och säkert går framåt. Ty så är ingalunda den inre meningen i vad som skett. Vinsten är på sin höjd en liten förlängning av den korta tiden att verka på, att samordna de farliga krafterna och planera för räddning ur krigsfaran. Det är utomordentligt värdefullt att ha fått en frist, men blir den inte nyttigt använd, då skola vi snart åter stå inför den omedelbara krigsfaran. Vi ha ingen trygghet i ett Europa, där flera nationer finnas beredda att följa kejsarvansinniga diktatorer in i döden. Det är en händelse om en sådan herre gör en militärkupp, som leder till allmänt krig, eller med förstörda nerver isolerar sig på en ö i Medelhavet med säkerhetsvakt och strålkastare om nätterna.

Det var som bekant efter ett besök av Englands utrikesminister i Rom och Paris som den fransk-italienska överenskommelsen slöts, men underhandlingarna ha pågått ända sedan femmaktskonferensen i London. Vad då icke var möjligt, nämligen att finna en jämvikt mellan Frankrikes och Italiens flottor, det har nu lyckats. Italien har avstått från sitt krav på full jämlikhet till sjöss med Frankrike, medan Frankrike i sin tur gått med på att minska sitt flottbyggnadsprogram från 12 till 8 enheter. Italien har med andra ord fått ge upp i kapprustningen, därför att det ekonomiskt inte härdade ut därmed och har gjort det med en gest såsom en frivillig handling, för att flottfördraget skulle kunna gå i lås, kapprustningarna hejdas och ett gott exempel ges åt den stora nedrustningskonferensen nästa år. Italienska tidningar betona att detta icke betyder något principiellt avsteg från Italiens politiska mål och detta sägs nog inte *bara* för att hjälpa den vid krigssignaler vana publiken över det tillfälliga strategiska återtåget utan innebär en verklig sanning. Emellertid, Italien, som velat vara sig själv nog, har nu lärt sig att intet land kan blomstra i en tid av allmän nedgång, och att man icke kan lösa sig från beroendet av andra länder genom en aldrig så påstridig nationell teori.

*

Om Englands arbetarregering kan räkna på ökad prestige genom att med flottöverenskommelsen ha fört en av sina stora utrikespolitiska uppgifter i hamn, så kommer dess hållning mot de indiska nationalisterna att väcka blandade känslor. Det ser ju underligt ut, att sedan man först med fängelsestraff och hugg och slag sökt krossa den indiska frihetskampen, så kapitulerar man för att få nationalisternas löfte att vara med och diskutera villkoren för uppgörelse. Nationalkongressen, som förut förklarades för en olaglig förening, blir nu med en gång en viktig institution, utan vilken ingen indisk-engelsk uppgörelse kan ha något värde. Salttillverkning och bojkott av monopolkrogar och engelska varor blir med ett slag lagliga handlingar efter att ha varit upprorshandlingar med allvarliga straffpåföljder.

England kan icke ha gjort allt detta utan att vara övertygat om att därmed vinna det för landet väsentliga, nämligen en överenskommelse som gör det möjligt att bevaka och bevara sina ekonomiska intressen i Indien. Den stora frågan är icke vem som skall ha förvaltningen i Indien i händerna eller hurudan styrelseformen skall bli, utan vem som skall ha i sin hand makten bakom författningen, d. v. s. den indiska armén. När England lämnat den ifrån sig, har det, så anse alla politiker, lämnat säkerheten för de kapital det lagt ner i Indien och de vinster det drar ur Indien som exportmarknad. Visserligen har Gandhis politik visat vilken kraft som kan ligga i ett vapenlöst uppror mot maktinnehavarna. Men varken England å ena sidan eller den radikala nationalistgruppen å den andra, ha därför ändrat sin uppfattning av arméns betydelse.

Gandhi har segrat, sägs det. Men han står i själva verket framför sin mest avgörande kamp. Han står mitt emellan två stora grupper som enas blott i ett, nämligen i tron att *den* har makten, som kommenderar trupper och har nyckeln till ammunitionsförråden.

Där stå med honom alla pacifister i hela världen.

Prenumerera

i **mars** på

Tidevarvet

Alla nummer finnas ännu från årets början för den som vill prenumerera på

Helår för 6 kr.
eller
Halvår för 3 kr.

Från första mars till årets slut **5 kr.**
till första juli **2 kr.**

Insänd avgiften på postgiroblankett till Tidevarvets exp. Stockholm 2

Postgironummer 1544

Kvindernes Natarbejde og O.D.I.

Av *ANNA WESTERGAARD.*

Internationella arbetsorganisationens direktiv

Forudsætningerne for Oprettelsen af »den internationale Arbejdsorganisation» i Genève er givet ved Versailles-Traktaten, der — i 13' Afsnit — bl. a. udtaler, at en Bedring af Arbejderklassens Vilkaar er nødvendig (til Underbyggelse af Verdensfreden), og som bl. a. anfører, at der bør arbejdes for »Beskyttelse af børn, unge Arbejdere og Kvinder». Til nærmere Uddybning heraf er (i Art. 427) — som Rettesnor for Bestræbelserne for att naa dette Maal — opstillet 9 Grundsætninger, der danner Arbejdets »Magna Charta», og som skal følges i Den internationale Arbejdsorganisations Arbejde.

Af disse 9 Grundsætninger handler de to om, hvorledes Beskyttelsen af den *kvindelige* Arbejder skal gennemføres, Punkt 7 og Punkt 9, og her er anført:

Punkt 7: Mænd og Kvinder skal have samme Løn for Arbejde af samme Værdi.

Punkt 9: Hver Stat skal organisere et Tilsyn, som ogsaa Kvinder skal tage Del i, for at sikre Gennemførelsen af Love og Bestemmelser om Arbejderbeskyttelse.

Ge inte rum för någon särlagstiftning för kvinnor

Som det vil ses, giver Forudsætningerne for Arbejdsbureauets Virksomhed aldeles ikke Rum for nogen Særlovgivning for Kvinder: Der siges udtrykkeligt *for Kvinder alene* kun: 1) Bedre Løn og 2) Kvindeligt Fabriktilsyn er den Beskyttelse, Kvinderne *særligt* skal nyde godt af.

Men hvad gør Den internationale Arbejdsorganisation? Ja, den udfører naturligvis nyttige og storartede Arbejder i almindelighed. Men med hensyn til Kvinderne slaar den ind paa den skæbnesvangre Vej at vilde »beskytte» dem *først;* medens man i Genève er ganske klar over, at Arbejderbeskyttelse maa gennemføres internationalt, fordi de »beskyttede» Nationers Industri ellers vil knuses af »ubeskyttede» Nationers — saa vil man ikke der lukke Øjnene op for, at hvis man »beskytter» det ene Køn forud for det ændet, saa vil det »beskyttede» Køn blive konkurreret ud av det ikke-beskyttede. Dette er dog klart: Erkender man, at en Industri med en 9-Timers Dag slaar en Industri med en 8-Timers Dag ud, saa maa man ogsaa erkende, at en Arbejder, der kan arbejde naarsomhelst i Døgnet, slaar den Arbejder ud, der ikke maa arbejde i Nattimerne.

Men arbetsorganisationen har trots detta blivit en fabrik för tillverkning av förbud

Som sagt — i Genève er man utilgængelig for dette Ræsonnement. Man fremsætter her Forslag efter Forslag om noget, man kalder »Sær-*Beskyttelse*» for Kvinder, hvilket vil sige Forbud efter Forbud mod Arbejde her eller der for Kvinder alene. Man maa erkende, at Arbejdsorganisationen er i Færd med at udvikle sig til en hel Fabrik for Forbud mod Kvindearbejde — kaldende denne Virksomhed for »Beskyttelse af Kvinder».

Heraf opstaar et Pres paa de enkelte Nationer i Retning af at ratificere saadanne Konventioner, og derved bliver da »Den internationale Arbejdsorganisation» i Stedet for et Værn til en international Fare for Kvinderne i Erhvervslivet. Mod denne internationale Fare arbejder »The open door international» — O. D. I. — som et internationalt Værn for Kvinders Arbejdsfrihet, og med det Maal at sikre Kvinder samme Arbejdsvilkaar som Mænd.

Hvad nu Natarbejdet angaar, da er det givet, og Erfaringerne viser det, at Forbud for Kvinder alene er det modsatte af en Beskyttelse for dem, fordi det slaar dem ud i Konkurrensen med den mere anvendelige Arbejdskraft og derved presser dem over i andre, ofte daarligere betalte, Arbejdsgrupper, hvor igen det store Tilbud af Arbejdskraft trykker Lønnen yderligere.

Open Door begär utredning om förbudens ekonomiska verkningar för kvinnorna

Det, som O. D. I. arbejdede for i Genève i Jan. 1931, er, at man nu, da der skal ændres i Natarbejdskonventionen, fordi den har vist sig at have skadelige Virkninger for Kvinderne, søger at faa hele Spørgsmaalet klaret og undersøgt til Bunds, inden man laver nye Bestemmelser. O. D. I. hævder, at det aldrig i Den internationale Arbejdsorganisation er bleven diskuteret, om Natarbejdsforbudet vilde skade Kvinderne økonomisk, og at man ikke her har beskæftiget sig med selve det Spørgsmaal, om det er rigtigt at forbyde voksne Kvinder at arbejde om Natten. Vi hævder nu, at man ikke kan afgøre denne Sag uden at tage Hensyn til Kvindernes økonomiske Interesser. Man har indtil nu blot blindt optaget en Fremgangsmaade, daterende sig fra en Tid, da Kvinder næppe betragtedes som selvstændige Personer — man har kodificeret forhaandenværende Lappe-rier af mere eller mindre tilfældige Love —, men ikke arbejdet selvstændigt med hele dette vigtige Spørgsmaal.

Men dette kræver Kvindernes Stilling i det moderne Samfund, hvori de er politisk medbestemmende Borgere.

Begär att nattarbetsförbudet skall genomföras efter arbetets art och icke efter arbetarens kön

O. D. I. har overfor I. L. O. gjort opmærksom paa, at Konventionen om Natarbejde kritiseres og tilbagevises i de Lande, hvor Kvindernes Stilling i Erhvervslivet er bedst, og anbefaler Den internationale Arbejdsorganisation at følge *disse* Lande, og ikke dem, der ligger tilbage i Udviklingen, og O. D. I. har peget paa, at ogsaa Arbejderklassens Kvinder i flere Lande modsætter sig Natarbejsforbudet. Dette er Tilfældet i Danmark, og i det Memorandum som de Stockholm'ske m. fl. Fagforeninger i Jan. 1931 har sendt til Den internationale Arbejdsorganisation i Genève, kræves Natarbejdsforbudet gennemført *efter Arbejdets Art og ikke efter Arbejderens Køn, altsaa ganske i Overensstemmelse med O. D. I.'s Standpunkt.*

O. D. I. udtalte overfor I. L. O., at Forbud og Reguleringer, naar de gennemføres for baade Mænd og Kvinder, vel kan være en Beskyttelse; men naar de kun gælder Kvinder, skader de disses økonomiske Forhold *og er ingen Beskyttelse.*

Derfor kræver O. D. I., at Beskyttelsen (Forbudene) skal rette sig efter Arbejdets Art og ikke efter Arbejderens Køn, og at man nu enten maa gøre dette eller helt ophæve denne »Beskyttelse» — samt at man i alt Fald skylder den civiliserede Verdens Kvinder nu at undersøge denne Sag til Bunds.

Och visar sambandet mellan låga löner och höga sjuklighetssiffror.

Blandt de mange Eksempler, der i Genève nu blev fremdraget overfor Internationale Arbejdsbureau, skal jeg blot nævne et enkelt, nemlig fra England:

Kvinnorna klarade sig under kriget utan nattarbetsförbud.

Her havde ved Verdenskrigens Begyndelse Natarbejde været forbudt Kvinderne i mere end et halvt Aarhundrede. Under Krigen satte man sig udover dette. Engelske Kvinder blev da beskæftigede i mange Industrier og i farlige Virksomheder ogsaa om Natten.

Resultaterne heraf var ifølge officielle Undersøgelser følgende:

a) Kvindernes Krav om Sygeunderstøttelse gik ned.
b) Reguleret og overvaaget Natarbejde frembragte ikke den ventede Træthed hos Kvinderne.
c) Ureguleret Natarbejde og slette Arbejdsvilkaar resulterede i Trætthed hos baade Mænd och Kvinder.
d) I de officielle Rapporter om Kvinders Arbejde i Industrier med tungt og »farligt» Natarbejde er ingen ulordelagtige Bemærkninger gjort om Kvindernes Helbredstilstand.
e) Det er officielt bekræftet, at ved Afslutningen af denne Periode af abnorm industriel Anstrengelse — i hvilken Kvinderne arbejdede om Natten baade i Ammunitionsfabrikker og i almindelig Industri — var de engelske arbejdende Kvinders Helbred *forbedret.* Dette bedre Helbred erkendtes at skyldes den høje Løn, som disse Kvinder havde tjent. For første Gang havde Kvinder her haft en Løn omtrent lig Mændenes.

Nu er i England Natarbejds-Restriktionerne i Kraft igen. Kvindernes Løn er omtrent kommen tilbage til Før-Krigs-Niveauet i Sammenligning med Mændenes.

Men ha nu åter stängts ute från ett stort antal yrken.

Og atter er Kvindernes Syge-Statistik abnormt høj. —

I disse Krigsaar var Kvinder beskæftigede i ikke mindre end 67 Virksomheder — der nu alle igen er lukkede for dem. —

*

At forsvare Ændringer i en Lov (Convention) *der er principielt forkert,* for derved at gøre Loven gennemførlig i større Omfang end før, synes mig særdeles uheldigt. Og hvis Forholdene virkelig viser, at Kvinderne ikke vil gøre Natarbejde, selv om de efter Loven har Tilladelse til det, saa er der jo ingen Grund til at have Lovforbud paa dette Felt.

Det er saare rigtigt, at mange Forhold er ændrede siden Conventionen af 1909: Kvinderne er bleven medbestemmende, 8-Timers Dagen vinder frem — for begge Køn —, Overarbejdsreguleringen — for begge Køn — er traadt i Kraft, Samfærdselsmidlerne letter Vejen til og fra Arbejdet — for begge Køn —.

Og Tiden har vist — herom er alle enige —, at Særforbudet mod Natarbejde har skadet Kvinderne økonomisk.

Hvorfor skulde man da fastholde et System, der skader dem, hvem det angiver at ville beskytte, — et System, som hviler paa Principper, der er umulige i det nuværende Samfund —?

VETE-KATTEN

BAGERI OCH KAFFERUM

har öppnat filial

HANTVERKAREGATAN 7

(ing. från Skillinggränd)

Tel. Kh. 87 05.

Föregångsarbete i Norge.

En av Tidevarvets goda vänner i Oslo, fru *Anna Dahl*, är på besök i Stockholm och vi be henne tala om litet nytt från Norge.

Oslo har inte val förrän i höst, då det väljs till stadsfullmäktige. Det är alltså inte så aktuellt som hos oss, men en jämförelse mellan kvinnornas ställning inom partierna där och i Sverige är i alla fall intressant.

Oslo Kvinneparti finns kvar, berättar fru Dahl, men det kommer nog inte att spela någon stor roll vid kommunalvalen i höst. Det har emellertid åstadkommit en stor livaktighet inom de övriga partierna, som samtliga bildat kvinnoorganisationer inom sig, starka och energiska kvinnoorganisationer. Särskilt högerns kvinnor ha arbetat intensivt men också de socialdemokratiska. Här

Fru Anna Dahl.

har Kvinnepartiet ännu sin uppgift. Så länge det finns kvar måste de andra också anstränga sig — man ser ändå litet misstroget på Kvinnepartiet och undrar vad det härnäst kan komma fram med.

Det stora diskussionsämnet i Oslo är annars för närvarande fosterfördrivningen. Allmänheten är oerhört intresserad av diskussionen inom läkarekåren och de olika förslag som kommit fram och som Tidevarvet redan omnämnt. Varhelst två eller tre äro församlade förs ämnet på tal. Alla äro nu övertygade om att något måste ske — man vet bara inte vad. Det har dröjt för länge. Detta förbud har verkat ungefär som spritförbudet och det tycks inte finnas någon annan väg att gå än att börja från början med upplysning och uppfostran.

Själv har fru Dahl rest till Sverige för att för Norske Kvinners Sanitetsforenings räkning studera våra sjukhus i Västerås, Malmö och Lund för reumatiska sjukdomar.

Fru Dahl som i mer än 12 år varit Sanitetsföreningens ordförande berättar om det storartade arbete den utfört under sin 35-åriga verksamhet. Den bildades 1896 av fru Fredrikke Marie Quam och hade till att börja med ett trettiotal medlemmar. Dess uppgifter voro framförallt att utbreda praktisk kunskap om allmän hälsovård, att arbeta för en god organiserad sjukvård i städerna och på landsbygden, att utbilda sjuksköterskor, anskaffa sjukvårdsmateriel och främja upplysningen om sjukdomarnas bekämpande och förebyggande.

Föreningen som består av en mängd små föreningar runt om i hela landet växte raskt och lade under sig den ena uppgiften efter den andra. Den har nu omkring 90,000 medlemmar fördelade på 630 lokalföreningar. Utom av årsavgifterna — 2 kr. — finansieras arbetet av vissa anslag från staten genom lotterimedel o. s. v.

Tuberkulosens bekämpande var Sanitetsforeningens första stora uppgift. Detta lösensord inbringade den mycket hån. Emellertid uppfördes snart genom föreningens försorg Norges första tuberkulossjukhus. Inte mindre än 25 sådana sjukhus och 13 sjukstugor ägas och drivas numera av föreningen. Sedan togs undan för undan upp andra områden av hälso- och sjukvård, badfrågan, tandvård, spädbarnsvård, kräftsjukdomarnas bekämpande o. s. v. Föreningen samlar bl. a. till anskaffande av radium.

Den i Sverige aktuella frågan om förbättrad mödra- och spädbarnsvård har också länge stått på Sanitetsforeningens program. Den har upprättat s. k. kontrollstationer, d. v. s. närmast vad som hos oss skulle kallas barnavårdscentraler, där mödrarna få anvisningar och råd om spädbarnens skötsel. Sedan i höstas har arbetet utvidgats till barn över ett år, men under skoläldern. Det har visat sig att det enskilda initiativet här haft en mycket stor betydelse. Apparaten blir rörligare och mera lättskött än om arbetet skulle ligga i det allmännas händer. Dessutom går det enskilda arbetet på detta sätt före och visar det allmänna vägen. Kommunerna kunna sedan fortsätta på den inslagna vägen eller arbetet skötas av enskilda med understöd av stat eller kommun.

I samband med frågan om understöd från det allmänna berättar fru Dahl om en distriktsläkare, som en gång, med anledning av någon förfrågan från en landsortsförening, påpekade, att man omöjligt kunde vänta av staten att den skulle ge understöd åt en kvinnoförening!

Fru Dahl kunde emellertid svara med en redogörelse för de miljoner staten redan beviljat Sanitetsforeningen! Där var alltså inte någon svårighet.

De reumatiska sjukdomarnas förebyggande och bekämpande är för närvarande Sanitetsforeningens mest aktuella uppgift. Den skall nämligen i Oslo bygga Norges första specialsjukhus för sådana sjukdomar. I studieresan till Sverige deltager utom fru Dahl fyra Sanitetsforeningens delegater, bl. a. den kvinnliga arkitekten, som skall bygga sjukhuset.

Vi önska de norska gästerna välkomna i förvissningen om att utbytet av färden blir till ömsesidig nytta och glädje.

C. H.

TIDSKRIFTEN

QUO VADIS?

MOTTO:

Individens problem — världens problem

Äktenskap och frihet
Guds befriare
Konsten att vara glad
Böneradion
Fetmans tragedi

N:o 1. Årg. 4. Pris 65 öre.

Levande konst.

Pablo Picasso: Man och kvinna.

Många och medelmåttiga konstutställningar är inget ovanligt i Stockholm. Men så många och däribland så sevärda, som för närvarande pågår, är sällsynt.

På Nationalmuseum utställer den tyska konstnärinnan Käthe Kollwitz och en grupp franska moderna konstnärer. Mest fängslar *Käthe Kollwitz*. Hennes konst är kamp, är vapen, brandfacklor i storm. Här är ett stycke socialt samvete förkroppsligat. Hon skildrar nöden, sjukdomarna, kriget. Men hon resignerar inte inför tragiken, tvärtom, hon revolterar mot den med en stark tro på livets uppbyggande makter. Hon förhärligar moderskärleken, tror på freden. Konstnärligt når hon högst i litografierna. Figurerna är monumentalt uppbyggda. Då hon förtjänar en utförligare behandling, ber jag att få återkomma.

Då man från Käthe Kollwitz kommer till fransmännen och först möter *Henri-Matisse*, blir man nedslagen av meningslösheten i dennes esteticism. Nakna kvinnor på divan. Kvinnor vid toalettbord och sysslolösa ställningar. Ett starkt intresse för tapeter, mattor, blommor och tillbehör. Vad har sådant med livets allvar eller vår tid att göra? Dock, denna synpunkt, hur stark vikt jag än lägger vid den, kan inte bli ensamhärskande vid bedömande av konst. Alla dessa fransmän har åstadkommit konstnärligt utomordentligt starka saker. De är tekniskt sällsynt kunniga. De har dessutom haft en vittgående idealbildande betydelse, inte minst för vår Falang. Men de är icke blott esteter. Flera av dem är också genier. (I Sverige har vi bara »blott esteter».)

Mera än Matisse intresserar *André Derain* och *Utrillo*. Den förre är en av mästarna för Otte Sköld. Det är sund kraft i hans porträtt och landskap. Ofta domineran en mustig, rödbrun färgton. För *Maurice Utrillo*, lärofader till Hilding Linnqvist, har konsten varit utlösning för ångestneuroser och skuldkänslor. Hans teknik är förfinad, med en diskret färgskala i grått och vitt. Konflikterna har övervunnits i en harmonisk enkelhet, såsom i landskapen från Korsika.

Kubismens första och främsta företrädare är *Pablo Picasso*, Braque och Léger. Den förstnämnde är väl företrädd med tavlor från olika perioder av sin utveckling. Han har gått från den ena färgskalan till den andra, från en formgivning till en annan. Lidelsefull sökarenatur, har han aldrig slagit sig till ro med vunna resultat. Nya problem har alltid lockat honom, och han löser dem. Mig intresserar mest hans kubistiska period. »Kubistisk komposition» ger intryck av mörka fabriker, tunga maskiner. Här dominerar grått, brunt och svart. Sedan använder han, med bevarande av formen, klara färger, rött, grönt, blått.

Georges Braque, Picassos vän och kubistiske vapenbroder, har en annan färgskala så till vida, att hos honom dominerar distingerat grått och blåa färger. Han har senare överflyttat den geometriska kubismens teknik på landskap, framför allt mariner.

Fernand Léger blev något senare kubist. I hans tidigare saker är det ett myller av små former. De ger senare vika för en förenklad färgskala och koncentrerad form. Han återspeglar vår tid, bilens, flygmaskinens, jazzens, funktionalismens, de politiska kravallernas och den »syndiga» ungdomens livstempo. Tavlorna är släkt med surrealismen inom dikten, strävar alltså att nå syntesen bakom tingens yta. Liksom Picasso och Braque har Léger betytt oerhört för yngre konstnärer, som nu fullföljer och utvecklar de franska förebildarnas intentioner.

Dit hör *Halmstadgruppen* på Galleri Modern. Den måste verka pinsamt oroväckande på en äldre generation, som anser en tavlas värde ligga i att »det är likt». Här är alla former söndersprängda i ett kaos av ytor och färger. Kubisten Adrian-Nilsson har gett dessa rebeller den inställning till konsten, som de utvecklat under ledning av tyska och franska konstnärer. De är visserligen esteter men moderna i så mätto, att deras tavlor bör vara ytterligt lämpliga på väggarna i funktionalistiska våningar. Deras lidelsefria ytmålgri är mera i samklang med funktionalismens nyttokonst än konstnärliga själsbikter.

Halmstadmålarna är i första taget ganska svåra att skilja från varandra. Men så småningom framträder individualiteterna. Den tekniska skickligheten, som kräves för denna moderna konst i än högre grad än för den traditionella, är gemensam för samtliga. Likaså att de arbetar med motsättningar mellan varma och kalla färger, mellan plan i olika dimensioner.

Mig tilltalar mest *Esaias Thorén*. Han har en harmonisk och diskret färgskala, mest i brunt, grått och gult. Han låter skugglika formationer kontrastera mot antingen geometriska figurer eller realistiska, tvådimensionellt uppfattade föremål. Han har även gjort några geometriska reliefer i gips. Rikast företrädd och, även han, utomordentligt skicklig är *Erik Olson*. Blicken fångas av hans handsk-målningar, med våldsam koloristisk effekt. »Corrida I» jämte två andra tavlor ha spanska motiv: en svart donna, tjurfäktning, flygande rött skynke. *Sven Jonson* har återgivit stiliserade flygmaskiner och en lyxbilliknande geometrisk »Vit konstruktion» så att man känner fartens och äventyrets tjusning. *Wald. Lorentzon*, frapperande genom sitt kunniga stoffmåleri, representeras av bl. a. »Fiskare», som påminner om Per Kroghs målning med samma motiv. »Saxofonist och danspar» ger mästerligt jazzens synkoperade rytm. Mera »naturlig» är *Axel Olson*, som målar kvinnor, spelkort, Abdullah-askar, tändstickor, buteljer. Särskilt fäster man sig vid »Dynamisk figur», en kvinna med överdriven muskulatur i varmt brun färg. Konstnärligt något osäker är däremot *Stellan Mörner*, som har litterära saker och några vackra, drömliknande dubbelexponeringar.

Erik Olson: Corrida I.

Det är prisvärt av Galleri Modern att ha vågat ta upp denna friska, oförskämda, intresseväckande konst. Man hoppas att få se mera av denna art.

Att gå från Halmstadgruppen till Konstnärshuset, där *Mollie Faustman* utställer, är att åter komma in i vardagens värld med sol och barn. Hon målar barn i alla åldrar. Den lilla hjälplösa, nyfödda ungen med sitt stora huvud. Badande pojkar på en solig sandstrand. »Hampe», en mycket bestämd ung man. Hon målar också äldre, såsom »Snickare Stålberg» och »Mulattflicka». Mollie Faustman lyckas bäst, när hon återger barn. Som mor till de riksbekanta Putte och Tuttan har hon en kärleksfull förståelse för dem. Hennes temperament behöver djärva, starka färger. Hon kan ibland göra koloristiska missgrepp genom att låta en oväsentlig detalj störa tavlans allmänna färgverkan.

Men hon intresserar genom sitt friska humör och sin sunda inställning.

Det gemensamma för dessa fyra utställningar, hur olika de eljest är, är deras konstnärligt höga kvalitet.

Lilly Arrhenius.

Den förlorade dottern

av Margit Palmær.

Snö, snö, snö...

Vera Trotte, medicinskan, kämpade emot ovädret tappert och envetet, och hon skrattade ibland så att munnen blev full av snö. Åt att vandra igen på dessa kära, knaggliga Uppsalagator, som nu tycktes henne än trängre än förr, åt att träffa gänget ånyo, åt att vara hemma i allt det gamla nu sedan hon blivit en ny människa. Egentligen vet man inte hur djupt rotat ens nya jag blivit, förrän man konfronterat det med dess gamla miljö. Och det var just vad Vera Trotte var på väg att göra.

Hon undrade om gänget skulle vara sig likt eller om också det förändrats. Hade Jonas äntligen gått upp i straffrätten? Hade Torsten och Lizzie gjort slag i saken? Och hade Henning lyckats få någon förläggare till sina dikter än? Och Tage — och Salomon? Nå, dem brukade aldrig något hända.

Vera hade icke tänkt på vännerna i gänget på den evighet, som gått sedan hon såg dem sist, och hon greps av en nyfiken längtan efter dem. Om *de* icke hade så mycket nytt att komma med, så hade hon i stället för dem allihopa. Å, det skulle bli luft i luckan i gamla gänget i kväll, och friska vindar skulle vädra ut instängdheten! Inte detta eviga vridande på allsköns teorier och spekulationer, nej, nya, intressanta fakta om den värld Vera hade gjort upptäcktsresor i. Skulle de ens nu känna igen den skygga Vera, som så sällan tog del i diskussionerna utan i stället satt försjunken i sina egna problem, och som plötsligt, hux flux mitt i brinnande termin, givit sig ut på sin vansinniga resa, sitt stora äventyr, i en fantastisk förhoppning att hon där, i denna nya värld, skulle finna lösningen på problemen?

— Nej, ser man på — själva Vera! Har du kommit tillbaka!

Någon hade tagit Vera i armen och en smula missmodigt konstaterade hon, att det var Henning, humanisten, han som alltid med sådan hetta brukade sätta upp de estetiska principerna mot hennes sociala, för att icke säga socialistiska, i deras debatter.

— Jag kom i går, sade Vera enkelt, och Salomon hade på något vis fått nys om det och ringde upp mig.

— Han hostade något om en överraskning — det var således du det!

De gjorde sällskap den sista biten till Salomon, och Henning berättade, att han under hösten gjort stort rabalder med ett par litteraturkritiska artiklar i en huvudstadstidning.

— Så världen har inte precis stått stilla, fast inte du varit med i den, slutade Henning med klädsam blygsamhet.

— — —

Uppe i Salomons trevna kula i ett av de där gamla husen vid ån var redan resten av gänget församlat kring Salomons månadsranson. Salomon reste sig ovigt upp och slöt Vera faderligt i sin breda famn.

— Välkommen åter till vårt enkla tjyvsamhälle! sade han. Och måtte Allah nedkalla sin frid över ditt bolsjevikiska men dock huvud.

I samma ögonblick var Vera omringad av Torsten, Tage, Jonas och Lizzie och halvt släpades, halvt bars in i »våningen», där hon sjönk ihop på ottomanen, medan frågorna haglade om öronen på henne.

— Ja, jag har löst världsgåtan nu! svarade hon skrattande på någons fråga! Eller åtminstone vet jag i vilken riktning den skall lösas.

— Genom att göra alla till fattiglappar, kapa huvudet av dem, som har något och låta alla, som är totalt renons på pengar, intelligens, uppfostran och god vilja regera! replikerade Torsten.

— Nå, nu vet du, att du överdriver, sade Jonas lugnt. Han var son till en arbetare, som med otroligt slit lyckades hålla sin son vid universitetet. Låt oss i stället höra på Vera!

Men stridshandsken var redan kastad, och innan Vera hunnit följa Jonas' uppmaning hade Lizzie i sin retsamma nasalton tagit sin fästman i försvar:

— Jag för min del tycker det är förfärligt roligt, att Vera kommit helbrägda tillbaka, men jag inser inte varför vi därför ska behöva förstöra en trevlig kväll med att tala om vilda barn eller statlig fosterfördrivning eller vad det nu är Vera har på hjärtat.

— Seså, bråka nu inte, barn! sade Salomon, överliggarn, kretsens äldste. Vad man än för resten anser om kommunismen, så är det väl ingen, som förnekar, att det finns en hel del idealism i Sovjetryssland, och att de, som genomförde revolutionen själva trodde, att det var till mänsklighetens bästa.

Henning, som också tyckte, att Torsten klämt i väl häftigt, tillade:

— Och naturligtvis är det något storslaget med en revolution: de röda fanorna, frihetssångerna, massornas entusiasm... Man kan ju förstå det, *då*...

Men Vera, som sett så mycken järngrå vardag, så mycken stolt fattigdom, sett en ny värld byggas upp under miljoners frivilliga försakelser och sammanbitna tro på sin uppgift, sade helt stillsamt:

— Det där är ju ändå bara utanverk. Vad betyder några få idealister mot detta, att en hel väldig klass kommit i rörelse, massorna —.

Henning satte handen för munnen för att demonstrera en leda han ingalunda kände:

— Massorna och massorna! sade han. Jag är övertygad, att de styrande i Ryssland struntar lika blankt i massorna, som vad jag gör. Nej, berätta i stället vad det blivit av de enskilda intelligenserna, vad de stora begåvningarna fått för möjligheter!

Vera teg ett ögonblick. Hon hade varit beredd på att berätta om vad hon sett för sina kamrater, men inte precis på att vara ett uppslagslexikon. Till slut sade hon:

— De har som alla andra fått den möjligheten och skyldigheten att arbeta för samhället.

Torsten brast i skratt.

— Jo, det var just en skön möjlighet! Jag tänkte möjligen de skulle vara befriade därifrån.

Jonas inföll:

— Nå, berätta i stället hur studierna är ordnade. Måste de fattiga studenterna studera på skuld som här eller får de stipendier?

Vera skyndade att svara, glad att få en konkret fråga:

— Naturligtvis studerar alla på statens bekostnad. Men trängseln är stor och staten är fattig, så studenterna får inte ha stora pretentioner. De får ofta bo två, tre, ja, fyra i samma rum i studenthemmen.

Lizzie höjde sina välplockade ögonbryn.

— Och det där anser du skulle vara något att stå efter!

— Säg inte det, Lizzie! sköt Jonas in. Jag vet många fattiga pojkar, som gladeligt skulle bo tio i ett rum, bara de fick en chans att studera!

Salomon fyllde nu med stor sakkunskap sitt andra grogglas och talade samtidigt:

— Och guskelov att de inte det får! Det svenska folket blir snart till den grad överkultiverat att det inte duger till att slå i en spik en gång, och samtidigt får vi världens största lärda proletariat!

— Jag vet inte varför ett lärt proletariat är sämre än ett olärt! sade Vera häftigt. Snarare bättre, ty det har ju större möjligheter att inse varför det över huvud uppstår något proletariat och råda bot på orsakerna.

Tage, naturvetarn, sade på sitt stillsamma sätt:

— Kampen för tillvaron är livets enda lag, både i naturen och i samhället. Om det visar sig, att de arbetande klassernas barn är intellektuellt bättre rustade än de övriga — ja, då må de slå ut dem. Men det tror jag inte.

Men nu blev Vera utom sig, och hennes blaskiga ögon flammade.

— Kan ni då inte begripa, att det inte är fråga om ett samhälle, där inte den ena slår ut den andra utan om ett där alla har samma rätt till livets möjligheter, både materiella och andliga — det kommunistiska samhället. I sovjet är det massorna — arbetarna och den fattiga lantbefolkningen — som bygger socialismen. Endast de förstår den och har de enorma krafter som behövs till bygget. Och så kvinnorna! Om ni hade en aning om vad de eländigaste av de elända, arbetarhustrun och den fattiga bondkvinnan, har vunnit på revolutionen!

— Livsmedelsköerna! sade Lizzie hånfullt.

— Nej, barnkrubbor och folkkök, bättre bostäder och skolor, och framför allt fulla medborgerliga rättigheter och möjligheterna öppnade till alla slag av utbildning och arbete. Och inga kommer heller att försvara revolutionen ivrigare än kvinnorna — arbetarklassens kvinnor.

— Men kära du, allt det där angår ju inte oss — vi hör ju inte dit, fortsatte Lizzie, och jag förstår inte hur man kan elda upp sig över sådant där. Om ni tycker som jag, så lämnar vi nu det här ämnet, som vi bara råkar i gräl över, och övergår till något, som vi kan samsas om. Prins Sigvard — — —.

— Instämmer! sade Salomon, inte för att jag inte tror, att inte Vera har mycket av intresse att berätta men för husfridens skull. När vi nu har så olika åsikter om de här sakerna, är det bättre vi lämnar dem åt sitt öde än riskera att spränga vårt lilla gäng. Eller vad tycker ni?

Salomon stod vid husaltaret med dryckesvarorna, Torsten hade tagit Lizzies hand i sin, Henning bläddrade i en modernistisk diktsamling, Tage var i färd med att tända sin pipa och Jonas rynkade ögonbrynen, som om han knäckt ett problem. Alla såg förväntansfullt på Vera. Vera hade rest sig upp, stod tyst en stund och stirrade i golvet, och sade slutligen:

— Kära vänner — gänget är redan sprängt. Jag kom hit i den naiva tron, att jag hade budskap, som skulle glädja er alla, budskap att mänskligheten kommit ett steg närmare framtidens idealsamhälle. Nu förstår jag hur löjligt det var. Hur kunde jag inbilla mig, att framstegen i sovjet, som inte betecknar något annat än arbetarnas seger över det borgerliga, skulle entusiasmera någon här!

— Men du själv då — du hör ju i alla fall till oss! sade Lizzie.

"Fadershjärtat".

När ridån går upp för Somerset Maugham's »Fadershjärtat!» (The Breadwinner), befinna vi oss i ett engelskt svalt och estetiskt hem, där så småningom samla sig Charles Battle's hustru, son och dotter, Battle's gode vän Granger — också med son och dotter. Endast mr. Battle själv saknas. Vännen berättar, att Battle på börsen förlorat sina pengar och hotats av utklubbning, men att några av hans vänner och gynnare voro villiga att hjälpa honom på fötter igen tack vare hans goda namn och rykte. Med hårt arbete skall han säkerligen snart ha tagit upp sig igen.

Fast Battle gått hemifrån i vanlig tid på morgonen har han inte varit synlig på kontoret. Man blir orolig — men efter en stund kommer mr. Battle själv. Han har varit ute och tagit sig en promenad, och under denna har han fattat sitt orubbliga beslut. Han tänker lämna hemmet. Hustrun och barnen har han sörjt för genom att sätta av så mycket pengar, de behöva, och själv tager han med så pass mycket, att han inte behöver svälta ihjäl. De år, han har kvar av sitt liv, vill han göra med vad honom lyster, och han vill inte längre vara en arbetsmaskin under arbetsgivarna — hustrun och barnen. Han orkar inte längre arbeta för deras tennisbanor, bilar, nöjesresor och vanda lyxbegär.

Hustrun och barnen har egentligen aldrig haft någon tanke på honom annat än som en plånbok, och trots en relativ harmoni (men en dödande sådan!) i hemmet är det honom omöjligt att stanna. Och så packar han — och reser. Det blir tyst en stund. Nu först ana de, att det bultat ett hjärta under plånboken, som blivit lämnad kvar fast dess ägare gått. Men man hämtar sig snart, och med hustrun Margery's replik: »Judy, jag glömde alldeles att beställa fisken i morse!» har allt återgått till ordningen. Och ridån faller.

Detta är i kort sammandrag pjäsens innehåll. Pjäsens grundidé är ej någon strid föräldrar—barn eller någon slags analys av efterkrigsungdom. Utan det är äktenskapets institution som sådan, som författaren vill ge ett hugg. Han vill uppvisa det onormala i, att varken hustrun eller mannen för ett ögonblick kunna göra, vad de själva vilja, så länge mannen arbetar för huset, och hustrun därmed känner det som sin djupa plikt att i allt lyda och vara honom trogen (även i sina tankar!). Det blir en boja som snör till deras själar och nästan kväver dem, tills han förstår, att han måste bryta sig ut ur slentrianen.

Man satt ibland och önskade att författaren ej skulle låtit sig förledas till en del komiska effekter, utan verkligen lagt upp problemet med en större vidd och med ett större allvar. Ämnet är dock mer betydande än att lekas igenom — om man verkligen vill se till botten med det. Lars Hansons framställning av mr. Battle drog till sig kvällens huvudintresse. Stundtals försjönk man i formlig beundran inför denna skapelse, som var så fin, så genomförd och så äkta att man kände, hur en ström av förståelse och sympati bands mellan scen och salong. Som hans estetiska hustru hade Renée Björling gjort en liten fin studie, som smekte både öra och öga. Olof Winnerstrand som vännen och de fyra ungdomarna gingo i elden med frejdigt mod och god uppfattning. Alf Sjöbergs regi har man säkerligen att tacka den dämpade tonen, de vackra grupperingarna och det kultiverade spel, som vilade över föreställningen.

Johan Falck.

Vi stå till tjänst

BORDSVATTEN

Drick **Ramlösa**

Vårt lands enda naturligt alkaliska vatten

HOTELL

Hotell o. Pensionat Esplanade
Blasieholmsgatan 3, Stockholm.
Telefon Norr 312 55 (växel)

FREDRIKSHOVS PENSIONAT
Fredrikshovsgatan 10, tel. 739 48, 791 34.
även **Hällegårds pensionat, Skärsätra**
Tel. Skärsätra 4. REKOMMENDERAS.
Moderna, trevliga rum. • Billiga priser.
Fru ANNA FAHLSTROM.

INSTITUT

Doktor A. Kjellbergs Institut
(Innehavare Doktor Sven Backman.)
Kurs i fysikalisk behandling:
Massage, sjukgymnastik, ljus-, elektrisk- och värmebehandling.
Centrum. Sveavägen 28, *Stockholm.*
Begär prospekt. Tel. Norr 6 67.

KEMISK TORRTVÄTT

Kemisk Torrtvätt
Nettoyage à sec. Dry-cleaning
Kostymer, Kappor, Klänningar, Motorkläder, Pälsar, Draperier, etc. bliva som nya.
Moderata priser. Hämtas o. hemsändes
DEGENS KEMISKA TVÄTTANSTALT
Olandsgatan 44 STOCKHOLM Tel. Sö. 341 39
Butik, Ringvägen 127. Tel. Sö. 187 15.

NYHET FÖR SVERIGE!

Parfums
Coryse-Salomé
61 Regeringsgatan 61
PARFYMER — EAU DE COLOGNE — PUDER
CREMER — BADSALT — BRILLIANTINE
MUNVATTEN
Allt i lös vikt!

Trötthet, Huvudvärk
och därmed följande illamående om våren är typiskt för blodbrist. Med järnmedicinen IDOZAN övervinnes denna obehag. IDOZAN förordas av läkare. Fås å alla apotek.
IDOZAN A mogt avförande. *IDOZAN B* ej avförande.
Kina-IDOZAN särskilt stärkande.

VEGETARISKA RESTAURANTEN
Teatergatan 6'
Direktion: S. A. R. A.

NATURLIG VÄLSMAK
GIVA ROBERTS' **HUSHALLS-AROMER** FLAVOURETTER
VID BAKNING OCH MATLAGNING
Citron, Cedro, Mandel, Vanilj och Saffran
i eleganta droppflaskor med guldetikett à 50 öre.
Säljas i varje välsorterad speceriaffär.

Giron:r 1544

Tidevarvet började 1931 sin nionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 14 mars 1931 — N:r 11

Prenumerera
på TIDEVARVET för år 1931.
Pris 6 Kr. per år.

Vera log:

— I själva verket är de intellektuella revolutionärerna klasskampsteorins inkonsekvens. Ja, jag hör hit till födsel och uppfostran, men mitt självständiga jag har redan vuxit ur allt detta. Överallt tränger tidens råa luft in och man får stänga fönstret eller släppa in den. Hur kan ni tro, att Torsten och Lizzie, som tillhör Nynationella klubben och jag, som är kommunist, skulle kunna samsas under samma tak längre? Nej, gänget är sprängt och kan aldrig, aldrig mer lappas hop.

Och Vera nickade sorgset till farväl och gick ut i tamburen. Ingen reste sig, inte ens Salomon, när Vera gick.

Ute hade det upphört att snöa, men stormen friskade i. Alltjämt måste man slåss mot den, och Vera tänkte med saknad på hur gott och ombonat de haft det däruppe i Salomons krypin. Det var nära, att hon fått tårar i ögonen, och hon kämpade mot sin egen gråtmildhet likaväl som mot stormen.

Då hörde hon steg bakom sig — det var Jonas, som kom ifatt henne.

— Inte heller jag stod ut därinne, sade han, jag måste ut, med dig. Och jag känner att för mig finns heller ingen väg tillbaka. Ser du dina ord har öppnat ögonen på mig: nu inser jag varifrån min leda vid studierna kommer. Det är gubben, som drivit mig att läsa, han säger: vi måste känna skrifterna för att kunna slå dem med deras egna vapen. Men jag har alltid undrat vad straffrätt har med arbetarklassens kamp att göra. Nu inser jag, att gubben hade fel, den vägen går det inte.

— Men vilken väg då? Veras röst lät hård och sträng. Jonas såg mot snön.

— Jag vet inte. Kanske man måste börja från början — bli kroppsarbetare igen.

— Nej, gosse. Ser *du i strid får* var och en stå på den post han fått. Massorna har sina utstakade linjer att följa, men de intellektuellas privilegium är att finna sin egen väg. Du kan göra mycket mer för saken som utbildad jurist och jag som färdig läkare än vad vi någonsin skulle som vanliga arbetare. Tänk på det!

De båda unga hade stannat. Under dem gnistrade nu snön i tusen stjärnor, och över dem välvde sig det riktiga stjärnvalvet i omätbar gränslöshet. Mot de eviga stjärnorna var de atomer, men mot snöstjärnorna var de dock giganter. Jonas räckte Vera handen och sade — just i samma ögonblick som Salomon tog fram sin nya kortlek:

— Du har rätt, kamrat. Låt oss var och en stanna på sin plats och göra vad hans krafter räcker till!

Margit Palmær.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1931
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

DE SJUTUSEN VILSEFÖRDA.

(Forts. fr. sid. 1.)

nell, som är kretsombud i Stockholms barnavårdsnämnd och har *många års erfarenhet.*

Vanartslagen stämplar dem som mindervärdiga.

— Jag anser, säger fru Törnell, att barnavårdsnämnden skall ha hand om ungdomen också mellan 18 och 21 år, men enligt *barnavårdslagen* och inte enligt vanartslagen. Vanartslagen — det är för det första ett otrevligt namn, och den stämplar dem redan från början som mindervärdiga. Jag anser det synnerligen opraktiskt att ha en särskild vanartslag, där barnavårdslagen redan finns.

Men barnavårdslagen behöver kompletteras och utvidgas för att kunna tillämpas på dessa unga människor.

Det föreslagna skyddskollegiet kallar jag *ett oting. Det kommer inte* att finnas människor till detta — man vet vilka svårigheter det är särskilt på landet att tillämpa de lagar som redan finns.

Men fru Törnell framhåller också att det är mycket i det nya lagförslaget som man kan vara tacksam för. Det kan nå sedeslösa människor oberoende av om de försörjer sig eller inte, och provokation beivras vare sig den gäller kvinnor eller män. Att sedan en del kvinnor, som fyllt 21 år, under vissa förhållanden faller under lagen, kan man inte in*vända något emot. Det är ändå så*dana som i många fall uppträda som provokatörer och dra yngre flickor in i det sedeslösa livet.

Vad de nya nämnderna skall tjäna till kan jag inte förstå . . .

— Vad alla dessa nya nämnder skall tjäna till, säger d:r *James Strandberg* vid S:t Görans sjukhus, kan jag inte förstå. De är alldeles onödiga, särskilt som kvalifikationerna för att komma in i en sådan nämnd förefaller synnerligen negativa. Låt oss i stället tillämpa de lagar vi har, för det sker ju inte efter vad jag vet. Jag tycker det är mycket viktigt att barnavårdsnämndens befogenhet utsträckes till ungdom på 21 år. Sedan bör de falla under strafflagen efter noggrant definierade förbrytelser. *Vidare* bör den enskilda hjälpverksamheten få höjt understöd. Den har gjort mycket nytta. Unga Kvinnors Värn t. ex. och Frälsningsarmén inte att förglömma.

Lagen *måste* verka som en klasslag, säger d:r Strandberg vidare, så*vida man inte vill att halva nationen* skall sitta inne för vanart och andra hälften vara i nämnder och bevaka den. Ty var skall man dra gränsen för vad som menas med att löpa fara att icke kunna efter förmåga ärligen försörja sig? En studentpojke på 18 år, som är ute och slarvar, löper han denna fara? Och, slutar d:r Strandberg, det är mycket betänkligt att de halvprostituerade tagits med.

Svenska Morgonbladet påstår med visshet att Vita Bandets medlemmar ej hade skrivit sina namn under petitionen, om de haft klart för sig vad den aktion innebär, som de lånat sig till. Tidevarvet har därför anhållit om ett uttalande av Vita Bandets ordförande, den gamla abolitionistkämpen fröken *Maria Sandström*. Hon skriver:

Tiden har ridit förbi artikelförfattaren och Svenska Morgonbladet.

Svenska Morgonbladet har i ledaren för den 7 mars på ett hänsynslöst sätt givit Vita Bandets medlemmar en omyndighetsförklaring och tillika stämplat hela opinionsrörelsen mot prostitutionsföreteelsens sammankopplande med lösdrivarelagen som »en feministisk aktion». Ja, vad skall man säga om sådant?! Troligen känner artikelförfattaren inte alls till den stora, över hela den civiliserade världen, av både män och kvinnor uppburna rörelse, som sedan decennier kämpat för att lyfta hela denna fråga upp på ett högre plan i sedlighetens och den allmänna samhällsmoralens intresse.

Men när man synar artikeln i frågan litet närmare i sömmarna så finner man, att även socialministern får en liten släng. Det erkännande, *som även motståndarna till hela lag*förslaget givit dem, som inför den otacksamma uppgiften att snygga upp den gamla föråldrade lösdrivarelagen strävat till en humanisering av densamma, tycks inte artikelförfattaren vilja instämma i. Så här låter det: »I olika avseenden har sålunda hänsyn tagits till den från kvinnohåll städse framkomna kritiken. Det kan diskuteras om icke *för mycken hänsyn* visats denna kritik.» Och vidare: »det behövs sannerligen att samhället söker värna sig mot rötäggen».

Det grämer rent av författaren att han inte riktigt får klämma till som han vill, utan måste väja i någon mån för opinionen. Man undrar hur lagförslaget skulle sett ut om artikelförfattaren fått plocka i paragraferna efter sitt tycke för dem »som *sig icke ärligen försörja*», eller »dem som kunna antagas icke komma att sig ärligen försörja», om samhällsskadlig sedeslöshet och icke samhällsskadlig sådan. Då kanske att de s. k. »Föreskrifterna» av år 1875 gällande för de prostituerade kvinnorna hade förordats. Men tiden har ridit förbi artikelförfattaren och Sv. Morgonbladet. Det skulle emellertid vara högst intressant att få veta vilka individer och grupper som artikelförfattaren inrangerar under titeln »Rötägg».

Stockholm den 11 mars 1931.

Maria Sandström.

Lagen får inte öppna en lönndörr till en ny reglementering.

Den från abolitioniströrelsen också väl kända fru *Louise Woods-Beckman*, som med intresse följt lösdrivarlagstiftningsfrågan i alla dess olika årgångar, erinrar om striden mot reglementeringen, i vilken hon deltagit sedan 1903 och understryker att vanartslagen framför allt icke får öppna en lönndörr till en ny reglementering.

— Vi är *icke* förda bakom ljuset, säger fru Woods-Beckman, det vill jag verkligen säga statsministern.

Polissystrarna: Om det vore belagt med straff att köpa skulle det inte bli många kvar, som ville sälja.

Syster *Elin Söderström* och hennes kamrater på polishusets kvinnliga *avdelning fästa också stort avseende* vid förebyggande och uppfostrande åtgärder på ett så tidigt stadium, att det sedeslösa livet inte hunnit få makt med de unga. Sexualundervisning, lagd på en djup grund, är nödvändig för både män och kvinnor i tidig ålder.

Vad beträffar nya myndigheter för de fallna kvinnornas omhändertagande anser Syster Elin det vara absolut förkastligt att inrätta sådana. Vi skulle önska att det funnes större möjligheter för dessa kvinnor att lära ett yrke till självförsörjning, det vore mera lönt än att skicka dem på anstalter. Vi stå också i kontakt med Vita Bandet och Frälsningsarmén — all hyllning åt dem och deras arbete.

Så vill jag tillägga ännu en sak: om det vore belagt med straff att köpa, skulle det *inte heller bli många* kvar som ville sälja sina kroppar.

Fanns det också en nämnd på varje gata så gagnade det inte.

Slutligen ha vi frågat två representanter för Frälsningsarmén, *major Östrand* och *adjutant Löfgren*, som är föreståndarinna för räddningshemmet vid Grevturegatan.

— Ingen i Sveriges land har så lång erfarenhet av räddningsarbete som jag, säger adjutant Löfgren, jag har arbetat i det i 22 år. Min fulla övertygelse är, att det vore bättre om det finge fortsätta som hittills med barnavårdsnämnd i stället för *skyddsnämnd.*

Både major Östrand och adjutant Löfgren understryka kraftigt den frivilliga räddningens värde framför tvångsingripande. Man måste vädja till det slumrande goda i de ungas sinne. Det är ofta inte mycket att göra åt dem som kommer från Landskrona och beträffande dem som vi får hand om från skyddshemmen måste jag säga, att de är mera svårarbetade än de som kommer frivilligt.

Det fattas både pengar att hjälpa med och det fattas krafter som skulle kunna utföra räddningsarbetet. Funnes det också en nämnd i varje gata så gagnade detta intet, om där inte finns människor som vill offra sig för att hjälpa, slutar adjutant Löfgren.

•

Tiden har inte tillåtit oss inhämta flera underteckares uppfattning. Men sällan har man mötts av en så samstämmig och medveten opinion.

Det är underligt att just Svenska Morgonbladet, som på sitt program har andlig frihet och som så eftertryckligt opponerat mot andligt statstvång — som ju näppeligen kan inskränka sig till kyrkan — nu vill med statens maktmedel frälsa och rädda.

De 7,000 undertecknarna äro inte likgiltiga för samhällets olycksbarn. Stöd hjälp- och räddningsverksamheten! Stöd den kraftigt! Men vi instämma i ordet: En tjänstemannakår har aldrig räddat en sjunkande människa.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk politik och kultur.

Redaktion: *Ernst Barany, Leif Björk, Bengt Helger, Yngve Kämpe, Arnold Ljungdahl.*

Prenumerationspris 3 kr. pr helår.
Postbox 433.
Postgiro 2847, Stockholm.

man njuter det kaffet som musik

Att dricka ett gott och vällagat kaffe är som att lyssna till ett behagligt musikstycke. Det höjer stämningen och lockar fram det goda humöret. Harmonisk sammansättning, sakkunnig, omsorgfull rostning skapar

kooperativas kaffe